

DOI: <http://www.doi.org/10.21272/legalhorizons.2019.i16.p:36>

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСІБ, ЯКІ ПОСТРАЖДАЛИ ВНАСЛІДОК ЧОРНОБИЛЬСЬКОЇ КАТАСТРОФИ

Кисельова Олена Іванівна,
доктор юридичних наук,
доцент кафедри
адміністративного, господарського права
та фінансово-економічної безпеки,
Навчально-науковий інститут права,
Сумський державний університет

Пось Андрій Анатолійович,
Навчально-науковий інститут права,
Сумський державний університет

Стаття присвячена аналізу пенсійного забезпечення осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи. На сьогодні досліджуване питання є досить актуальним адже нормативно-правові акти, якими урегульовано пенсійне забезпечення вищезазначених осіб є такими, що не відповідають вимогам часу або містять правові прогалини та колізії, норми одних скасовані, натомість не прийнято нових.

У публікації вказується, що система пенсійного забезпечення громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, - це складний механізм захисту державою спеціальної категорії суб'єктів (учасники ліквідації наслідків аварії та потерпілі, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи), на яких розповсюджується спеціальні компенсації та пільги, спеціальне пенсійне законодавство. У даній науковій статті на основі комплексного аналізу теоретико-методологічних засад, нормативних основ і практики діяльності державних органів пенсійного забезпечення, розкрито адміністративно-правові засади пенсійного забезпечення осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи.

Автором проаналізовано досвід інших країн світової спільноти (Польща, ФРН, Швеція, Японія) щодо пенсійного забезпечення осіб, які постраждали внаслідок техногенних аварій в межах загального пенсійного забезпечення в цих країнах. При цьому визначено, що у більшості аналізованих країн функціонує трирівнева система пенсійного забезпечення: солідарно-розподільна із забезпеченням базового рівня пенсії, накопичувальна та приватна.

У висновках наведено пропозиції щодо удосконалення законодавства, шляхом внесення змін до вже існуючих законів та прийняття нових. А також обґрунтовано необхідність введення в штат працівників структурних підрозділів Пенсійного фонду України нових посад, які будуть безпосередньо стосуватися призначення пенсій громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи.

Ключові слова: адміністративно-правові засади, компетенція, особа, пенсійне забезпечення, Пенсійний фонд України, постраждалі, система, Чорнобильська катастрофа.

Kiselova O.I., Pos A.A. The administrative and legal basis of pension provision for persons affected by the Chernobyl disaster. The article is devoted to the analysis of pensions of people who suffered as a result of the Chernobyl disaster. At present, the issue under investigation is very relevant because the legal acts regulating the pensions of the abovementioned persons are such that they do not

meet the requirements of the time or contain legal gaps and conflicts; some rules have been canceled, but new ones have not been adopted.

The publication states that the system of pensions of citizens affected by the Chernobyl disaster is a complex mechanism of protection by the state of a special category of subjects (participants in the liquidation of the consequences of the accident and victims who suffered as a result of the Chernobyl disaster), which are subject to special compensation and benefits, special pension legislation. In this scientific article, on the basis of a comprehensive analysis of theoretical and methodological foundations, normative bases and practice of the activity of state pension authorities, the administrative and legal principles of pension provision of persons who suffered as a result of the Chernobyl disaster were disclosed.

The author analyzes the experience of other countries in the world community (Poland, Germany, Sweden, Japan) regarding the provision of pensions to people who have suffered as a result of man-made disasters within the general pension provision in these countries. It was determined that in the majority of the analyzed countries there is a three-tier system of pensions: joint-distribution with the provision of the basic level of pension, accumulation and private.

The conclusions provide suggestions for improving the legislation, by amending existing laws and adopting new ones. It also substantiates the need for the introduction of new positions into the staff of the structural subdivisions of the Pension Fund of Ukraine, which will be directly related to the appointment of pensions of citizens who suffered as a result of the Chernobyl disaster.

Key words: administrative-legal principles, competence, person, pension, pension fund of Ukraine, victims, system, Chernobyl catastrophe. Key words: corruption, scientific sphere, negative social phenomena, medical sphere.

Постановка проблеми. Постраждалими від Чорнобильської катастрофи є учасники ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС та потерпілі від зазначеної катастрофи, також це громадяни, включаючи дітей, які зазнали впливу радіоактивного опромінення внаслідок Чорнобильської катастрофи. Законодавством України здійснено розмежування категорій осіб, які постраждали від наслідків Чорнобильської катастрофи. Саме від того, до якої категорії належить особа, залежить встановлений розмір пільг та компенсацій, пенсійне забезпечення, яке вона буде отримувати. На сьогодні системою нормативно-правових актів встановлено види пільгових умов пенсійного забезпечення громадян, постраждалих у цій катастрофі. Відповідно до Закону України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи», встановлюються наступні пенсії: державна пенсія; додаткова пенсія за шкоду, заподіяну здоров'ю. Необхідно зазначити, що в органах Пенсійного фонду України станом на 1 січня 2019 року перебувають на обліку 108 620 осіб, віднесених до I категорії постраждалих внаслідок Чорнобильської катастрофи. Середній розмір пенсії по інвалідності ліквідаторів-інвалідів станом на 1 січня 2018 року становить: I групи - 5723,15 гривні, II групи - 5323,23 гривні, III групи - 3767,10 гривні. [12]. З наведеного видно, що наданий державою розмір

пенсійного забезпечення є незначним та не може задовольнити життєво необхідні потреби зазначеної категорії осіб у лікуванні, якісному харчуванні тощо. Одночасно нормативно-правові акти, якими урегульовано пенсійне забезпечення вищезазначених осіб є такими, що не відповідають вимогам часу або містять правові прогалини та колізії, норми одних скасовані, натомість не прийнято нових. Також чітко не розмежовано функції органів, на які покладено пенсійне забезпечення постраждалих від наслідків Чорнобильської катастрофи, що спричиняє проблему дублювання повноважень. Існують також прогалини у застосуванні державою примусу до публічних органів управління, на які державою покладено обов'язок нарахування та виплату пенсій зазначеним категоріям осіб тощо. У 2018 році Конституційний Суд України ухвалив рішення, яким зобов'язав відновити соціальні гарантії постраждалим внаслідок Чорнобильської катастрофи, які були скасовані або обмежені в наслідок призупинення та скасування окремих правових норм, що привело до звуження прав осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, зниження рівня їх соціального забезпечення та нехтування державою конституційними обов'язками. В той же час питання підвищення рівня пенсій, порядку їх нарахування, досі залишається не вирішеним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-методологічне підґрунтя дослідження становлять напрацювання вчених-адміністративістів: В. Б. Авер'янова, О.Ф. Андрійко, О.А.Александрова, Г. І. Балюк, О.М. Бандурки, Ю. П. Битяка, І. Л. Бородіна, С.Г. Брателя, В. М. Гаращука, І. П. Голосніченка, О.В. Горбач, З.С. Гладун, А.В. Гуржій, О.В. Джафарової, Є. В. Додіна, П. В. Діхтєвського, О.Ю. Дрозда, Р. А. Калюжного, С. В. Ківалова, Ю. В. Ковбасюка, В. К. Колпакова, А. Т. Комзюка, О. Д. Крупчана, Т. О. Коломоєць, О. В. Кузьменко, С. О. Мосьондза, Д. М. Лук'янця, А. Ф. Мельника, Н. Р. Нижник, В.С. Никитенко, О. І. Остапенка, Г. О. Пономаренко, Д. В. Приймаченка, С. М. Тимченка, В. О. Шамрая, Ю. С. Шемшученка, В.Г. Черної та ін.

Мета роботи – на основі комплексного аналізу теоретико-методологічних засад, нормативних основ і практики діяльності державних органів пенсійного забезпечення, розкрити адміністративно-правові засади пенсійного забезпечення осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи.

Виклад основного матеріалу. Система пенсійного забезпечення громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи - це складний механізм захисту державою спеціальної категорії суб'єктів (учасників ліквідації наслідків аварії та потерпілих, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи), на яких розповсюджується спеціальні компенсації та пільги, спеціальне пенсійне забезпечення.

Пенсійне забезпечення осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи на сьогодні значно погіршилося. Так, у 2013 році на програму «Соціальний захист громадян, які постраждали в результаті Чорнобильської катастрофи» з державного бюджету було виділено 2,6 млрд. грн., а у підготовленому урядом та проголосованому коаліцією Законі України «Про Державний бюджет України на 2019 рік» - лише 1,98 млрд. гривень, що в реальному виразі, тобто з урахуванням зростання цін, буде менше на 72,5%. Саме тому слід розробити та запропонувати зміни та доповнення до Закону України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» у ст. 54 щодо удосконалення пенсійного забезпечення осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, віднесених до категорії 1, та у зв'язку з втратою годувальника [9].

Становлення та розвиток адміністративно-правового пенсійного забезпечення осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської

катастрофи в Україні пройшов декілька етапів: перший - «Радянської доби» (1986-1990 рр.) постраждалі від Чорнобильської катастрофи (юридичне поняття закріплено законом України у 1991р.) отримували пенсійне забезпечення на загальних підставах, лише 28 лютого 1991 р. Верховною Радою УРСР було прийнято Закон України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи», в якому було передбачено підвищені розміри пенсій усім особам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, крім того, були закріплені норми права, які дозволяли усім категоріям постраждалих виходити на пенсії раніше загально встановленого пенсійного віку (жінки 55 р., чоловіки 60 р.) [11]. Другий етап - «Формування нормозабезпечення» (1991-2003 рр.) характеризується активним прийняття нормативно-правових актів (утворенням системи пенсійного забезпечення), якими визначалось збільшення розмірів пенсійних виплат. Третій етап - «Уповільненого ставлення» (з 2004 по 2016 рр.), звуження конституційних пенсійних прав осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи. Четвертий етап - «Сучасний» (з 2017 року по теперішній час) характеризується спробами відновлення соціальних гарантій постраждалим внаслідок Чорнобильської катастрофи, які були скасовані або обмежені внаслідок призупинення та скасування окремих правових норм [10].

Особливу увагу слід приділити дослідженню функцій Рахункової палати України, так як саме її діяльність спрямована на виявлення фактів нецільового використання бюджетних коштів, у тому числі коштів загальнодержавних цільових фондів, за обсягами, структурою та їх цільовим призначенням, здійснення контролю за своєчасним виконанням видаткової частини Державного бюджету України, спрямованих на соціальний захист та пенсійне забезпечення осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи.

Кабінет Міністрів України, як вищий орган у системі органів виконавчої влади, здійснює державне регулювання діяльності у сфері пенсійного забезпечення.

Основним суб'єктом адміністрування системи пенсійного страхування, є Пенсійний фонд України. Він забезпечує виконання прогностичної (моделювання показників надходження коштів, внесення пропозицій щодо встановлення або зміни ставок страхових внесків), планувальної (планування доходів і видатків коштів на виплату державних пенсій, додаткових пенсій, надбавок, доплат тощо), нормотворчої (розробка проекту

бюджету Пенсійного фонду України), організаційної (здійснення призначення, перерахунку і виплат пенсій), фіскальної (стягнення своєчасно несплачених сум страхових внесків та зборів), контрольної (перевірка правильності сплати страхових внесків), міжнародної та інформаційної функцій [3].

За період дії Закону України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» не прийнято єдиного Порядку подачі необхідних документів для постраждалих осіб, не затверджено окремих зразків документів, які необхідно подавати до органів Пенсійного фонду, та чітко не визначено коло суб'єктів, які мають право їх видавати. Внаслідок цієї неузгодженості, виникають труднощі в реалізації свого права саме у суб'єктів при призначенні пенсії по інвалідності в розмірі відшкодування фактичних збитків та в разі втрати годувальника, якщо період роботи в зоні відчуження становить менше місяця. Оскільки до заяви суб'єктами додається особлива форма довідки про заробітну плату, зразок якої затверджено листом Міністерства соціального захисту населення України від 27 лютого 1996 р. №01-3/611-015-2, та заповнюється відповідно до рекомендацій, зазначених в цьому листі. Затверджуючи даний зразок довідки про заробітну плату, не були враховані терміни зберігання окремих документів на підприємствах, установах та організаціях (табеля обліку робочого часу, графіки робіт (чергувань), журнали обліку відпрацьованого часу, наряди на виконання робіт, маршрутні та путьові листи та інші), на підставі яких вона видається. Зазначені документи з дати аварії 26 квітня 1986 року та до вересня 1998 року зберігались на підприємствах, установах та організаціях не більше трьох років. Саме тому для усунення зазначених прогалин у законодавстві, доцільно було б прийняти єдиний Порядок подачі документів, необхідний при вирішенні питань як пенсійного забезпечення, так і для одержання фінансової допомоги постраждалим внаслідок Чорнобильської катастрофи; затвердити зразки документів, визначити порядок їх заповнення з урахуванням тривалості збереження документів особового складу на підприємствах, установах та організаціях та порядок звернення за ними [4].

З роками наслідки економічної кризи відчувають постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, які не можуть реалізувати своє право на отримання пенсії в розмірі відшкодування фактичних збитків, оскільки документи необхідні для розрахунку пенсії не збереглися та до державних архівних установ не здані. Це є досить суттєвою перепоною для призначення та

перерахунку пенсій особам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи. Не вирішив проблеми і припис органів влади щодо збереження документів особового складу, що підтверджують участь в ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській атомній електростанції в 1986-1990 роках. Особливо гостро це питання стосується тих підприємств, установ чи організацій, що ліквідовані без визначення правонаступника, а всі необхідні документи для видачі фінансових документів, а також про участь в ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи, на підставі яких здійснюється призначення, перерахунок пенсії постраждалим не здані на зберігання до архівної установи. Однією із причин по якій не забезпечено збереження документів особового складу, що підтверджують участь в ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській атомній електростанції в 1986-1990 роках є відсутність фінансових ресурсів у суб'єкта господарювання. Саме тому слід доповнити КУпАП ст. «Відповідальність посадових осіб за незбереження документів особового складу, що підтверджують участь в ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській атомній електростанції»), що дасть можливість притягати до адміністративної відповідальності осіб, що недбало ставляться до виконання покладених на них функцій [1].

Спростити процедуру реалізації права постраждалих на пенсійне забезпечення можливо було б за допомогою інформації, яка міститься в Державному реєстрі відносно осіб, які належать до учасників ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, потерпілих від Чорнобильської катастрофи. Адже до банку даних необхідних відомостей заноситься інформація про календарні строки їх роботи, період проживання на радіоактивно забруднених територіях, про місце роботи, про дози опромінення, які заносяться на підставі документів, що подаються постраждалими до регіональних міжвідомчих експертних комісій та спеціалізованої лікарсько-консультативної комісії, та на підставі яких розглядається питання встановлення причинного зв'язку хвороб, інвалідності і смерті з дією іонізуючого випромінювання та інших шкідливих чинників внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС. Хоча головними завданнями Державного реєстру є здійснення контролю за станом здоров'я осіб та вивчення близьких і віддалених медичних наслідків у осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, доцільно було б врегулювати питання використання відповідної інформації при призначенні, перерахунку пенсії, наданні пільг та компенсацій. Саме тому потребує запровадження єдиного державного реєстру осіб,

які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, що доповняють загальну систему е-урядування України [2].

Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення пенсій» внесено зміни до ст. 59 Закону України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи», відповідно до яких, починаючи з 1 жовтня 2017 року особам, які брали участь у ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи, інших ядерних аварій та випробувань, у військових навчаннях із застосуванням ядерної зброї під час проходження дійсної строкової служби і внаслідок цього стали особами з інвалідністю, пенсію по інвалідності обчислюють відповідно до даного Закону або за бажанням таких осіб — із розрахунку п'ятикратного розміру мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня відповідного року. Оновленою системою нормативно-правових актів гарантовано мінімальний розмір пенсії учасникам ліквідації наслідків інших ядерних аварій та випробувань, військових навчань із застосуванням ядерної зброї. Отже, починаючи з 1 жовтня 2017 року, мінімальний розмір пенсії для учасників ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, інших ядерних аварій та випробувань, військових навчань із застосуванням ядерної зброї становить: I група інвалідності - 180% прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність; II група інвалідності - 160% прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність; III група інвалідності - 145% прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність. У разі зміни розміру мінімальної заробітної плати, здійснюється перерахунок зазначених пенсій, виходячи з розміру мінімальної заробітної плати, встановленої законом станом на 1 січня відповідного року. З 1 січня 2018 року надано право дружинам (чоловікам), які втратили годувальника із числа учасників ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, віднесених до категорії 1, на призначення пенсії у зв'язку із втратою годувальника, незалежно від причинного зв'язку смерті із Чорнобильською катастрофою [5].

Також визначено право на щомісячну компенсацію в разі втрати годувальника внаслідок Чорнобильської катастрофи для непрацездатних членів сім'ї годувальника, які були на його утриманні. Дітям щомісячну компенсацію призначають незалежно від того, чи були вони на утриманні годувальника [6].

На основі досвіду Великобританії, Федеративної Республіки Німеччина, Швеції, Польщі, слід впровадити три рівні пенсійного

забезпечення: солідарно-розподільну із забезпеченням базового рівня пенсії, накопичувальну та приватну; передбачити, що внески на пенсію повинні акумулюватися в Національному страховому фонді; визначити, що розмір нарахування державної пенсії встановлюється з урахуванням страхового стажу або вислуги років та розміру заробітної плати; імплементувати досвід щодо запровадження недержавної пенсійної системи накопичень [7].

На прикладі функціонування пенсійної системи США вбачається доцільним запровадження можливості особистого пенсійного страхування населення через державні та приватні пенсійні програми, що виконують соціальну та інвестиційну роль [7].

З урахуванням міжнародного досвіду Японії у сфері, що досліджується, цікавим є формування та функціонування недержавного пенсійного фонду, який фінансується з бюджету, але забезпечується за рахунок пенсійних внесків працівників і роботодавців, який має два рівні: базові державні пенсії та професійні пенсії, джерелом фінансування яких є внески роботодавців і співробітників [7].

На сьогодні у нормативно-правових актах відсутнє визначення Банку-зберігача, порядку подання банком-зберігачем інформації про рух пенсійних активів, проведення підрахунку чистої вартості пенсійних активів у накопичувальній системі, порядок формування та обчислення інвестиційного доходу Накопичувального фонду, структуру, параметри основних напрямків інвестиційної політики та нормативів інвестування, порядок контролю структури активів на відповідність ним. Доведено, що прийняття відповідних нормативно-правових актів є необхідною підставою та умовою для розроблення автоматизованої системи накопичувального фонду (АСНФ). Акцентовано увагу на системну проблему, пов'язану із заборгованістю з оплати праці, а також із недоїмкою зі сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, яка доволі складно вирішується, особливо в умовах банкрутства підприємств, та залишається невирішеною у разі ліквідації підприємств без визначення правонаступника. Стверджується, що для успішного запровадження накопичувальної системи в Україні, необхідно прийняти Концепцію формування основних засад накопичувальної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, на основі якої розробити нормативно-правові акти, які б деталізували всі аспекти функціонування накопичувальної системи, зокрема і ратифікацію Верховною Радою України частини III Конвенції

Міжнародної організації праці 1992 р. № 173 з одночасним прийняттям проекту закону України «Про Фонд гарантування заробітної плати працівникам неплатоспроможних роботодавців» [8].

Упорядкування загального законодавства щодо адміністративно-правового регулювання системи пенсійного забезпечення надасть можливість удосконалити інститут пенсійного забезпечення осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи.

Висновок. Система пенсійного забезпечення громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, - це складний механізм захисту державою спеціальної категорії суб'єктів (учасники ліквідації наслідків аварії та потерпілі, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи), на яких розповсюджується спеціальні компенсації та пільги, спеціальне пенсійне законодавство.

Світова спільнота виробила і успішно впровадила в правозастосування публічне адміністрування пенсій особам, які постраждали внаслідок техногенних аварій в межах загального пенсійного забезпечення в цих країнах. При цьому визначено, що у більшості аналізованих країн функціонує (Польща, ФРН, Швеція, Японія) трирівнева система пенсійного забезпечення: солідарно-розподільна із забезпеченням базового рівня пенсії, накопичувальна та приватна.

Для успішного виконання завдань, які покладаються на представників Пенсійного фонду, доречно ввести в штат структурних підрозділів, які наділені повноваженнями призначення, перерахунку пенсій, посади спеціалістів з відповідними кваліфікаційними вимогами щодо спеціалізації наявності конкретних знань в медичній сфері. Без таких спеціалістів суть роботи представників Пенсійного фонду України в медико-соціальних експертних комісіях зводиться, здебільшого, до виконання споглядальної та

організаційної функції, оскільки забезпечити додержання чинного законодавства в роботі медико-соціальної експертної комісії можливо за умови наявності відповідних знань в медичній сфері при виборі критеріїв та підстав встановлення групи інвалідності, специфіки поділу I групи інвалідності на підгрупу А та Б залежно від ступеня втрати здоров'я особи з інвалідністю та обсягу потреби в постійному сторонньому догляді, допомозі або нагляді.

Потрібно прийняти постанови правління Пенсійного фонду України «Про порядок подачі документів для призначення пенсій по інвалідності та в разі втрати годувальника, відповідно до Закону України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи». Саме тому слід розробити авторську редакцію проекту закону України «Про внесення змін до Закону України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» щодо удосконалення пенсійного забезпечення ліквідаторів Чорнобильської катастрофи».

Слід внести пропозиції щодо змін та доповнень до Закону України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» у ст. 54 щодо удосконалення пенсійного забезпечення осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, віднесених до категорії 1 та у зв'язку з втратою годувальника, а також до КУпАП (ст. «Відповідальність посадових осіб за надання недостовірних даних для представлення у Пенсійний фонд України для призначення, перерахунку та виплати пенсій»; ст. «Відповідальність посадових осіб за незбереження документів особового складу, що підтверджують участь в ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській атомній електростанції»).

Література:

1. Hlushchenko S. A. Some issues of administrative and legal regulation in the sphere of pension maintenance of persons who have suffered from Chornobyl disaster. *International law and integration problems (Scientific-Analytical journal)*. 2017. №4 (52). P. 34-41 (Azerbaijan Republic)
2. Глущенко С. А. Адміністративно-правове регулювання надання пільг, компенсацій і пенсій особам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи. *Правове регулювання економіки*. 2017. №16. С. 140-150.
3. Глущенко С. А. Адміністративно-правове регулювання у сфері пенсійного забезпечення громадян, які постраждали внаслідок чорнобильської катастрофи. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2017. Вип. 6. Том 1. С. 151-156.

4. Глущенко С. А. Надання фінансової допомоги громадянам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи в умовах функціонування накопичувальної системи пенсійного забезпечення в Україні. *Право та державне управління*. 2017. №3 (28). С. 34-41
5. Глущенко С. А. Новий Порядок подання та оформлення документів для призначення пенсій: аналізуємо зміни. *Щомісячний спеціалізований журнал Кадровик 01* № 12, грудень 2014. С. 10-19.
6. Зайчук Б.О., Никитенко В.С. Особливості оплати праці та пенсійного забезпечення осіб, які постраждали внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС/ Б.О. Зайчук, В.С. Никитенко. К., 2006. с. 389-412.
7. Глущенко С. А. Особливості забезпечення соціальних прав громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи. *Формування публічної служби, чутливої до людей з особливими потребами: цифрові технології: Матеріали науково-практичної конференції за міжнародною участю* (Київ, 10 листоп. 2017 р.). Київ: НАДУ, 2017. С. 56-58.
8. Малюга Л.Ю. Соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи : Монографія. К., 2013. 264 с.
9. Глущенко С. А. Проблеми пенсійного забезпечення за новим пенсійним законодавством. *Правове регулювання економіки*. 2012. №11-12. С. 158-170.
10. Опришко В.Ф. Система законодавства з питань подолання наслідків Чорнобильської катастрофи. *Правове регулювання економіки: Збірник наукових праць*. Випуск 10. К., 2010. 356 с.
11. Закон України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/796-12>
12. Інформаційна сторінка веб-порталу Пенсійного фонду України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.pfu.gov.ua/>